

Gospodar in gospodinja

LETO 1941-XIX

1. OKTOBRA

STEV. 40

Poklicna vzgoja in kmečka domačija

Zadnjič sem pisal na tem mestu o kmečkih nadaljevalnih šolah, pa sem, govoreč o važnosti teh šol za kmečko mladino čisto, obljubil napisati nekaj še o pomenu nadaljevalnih šol za slovenski kmečki dom.

Staro in že hudo obrabljeno frazo moram spet ponoviti: naša kmečka domačija je v krizi. O »krizi« se je res toliko govorilo, da se človek te besede že skoraj ne upa zapisati. Pa ker jo vsi dobro poznamo in dobro vemo kaj pomeni, naj ostane! Kaj je »kriza« torej dobro vemo. Sedajle je trenutno nekoliko boljše — izredni časi so tudi »krizo« potisnili ob stran — toda stiska slovenske kmečke domačije se bo spet pojavila, morda v nekoliko drugačni obliki in na drugačen način, a pojavila se bo. Spet bodo prišli časi, ko se bodo kmetijski proizvodi tako pocenili, da se bo kmetu zdelo, da se kmetovati zares ne izplača. Kajti »kriza« slovenskih kmetij je globlja kakor se nam zdi. Ni odvisna samo od svetovnih kriz in od trenutno neugodnih cen. Ne bo torej nič napak če se enkrat prav resno vprašamo, kje in katere so glavne korenine krize, ki je v naših domačijah takorekoč kar stalna!

Več jih je! Vseh seveda ne bomo mogli obravnavati v tem spisu — jih bomo pa morda še kdaj pozneje. Recimo prenaseljenost oziroma prevelika obljudenost naše kmečke zemlje, ali razkosavanje domačij zaradi preobljudenosti, ali izkoriščanje kmečkega stanu od strani trgovstva (to stvar naš kmet še najbolj pozna, ker jo najbolj neposredno čuti!) in tako naprej! O vsakem izmed teh vzrokov za stalno »krizo« naših kmetij bi bilo treba posebej pisati in razmišljati, pa tudi ob primernem času nekaj koristnega in pametnega ukreniti. Od samega razmišljanja in pisanja se gotovo nič ne bo obrnilo na bolje. Vendar je pa pred vsakim dejanjem treba resnega premisleka.

Danes bi rad pokazal na vzroke krize, ki so brez dvoma med najvažnejšimi,

pa jih je mogoče odstranjevati s pomočjo kmečkih nadaljevalnih šol.

Nihče ne more danes stvarno zanikati resnice, da v odločilni meri povzroča stisko naših kmetij premajhno zanimanje naše kmečke mladine za kmečko delo in za napredek domačije in pa prenizka poklicno-strokovna naobrazba kmečke mladine, ki sicer ima veselje do kmetovanja.

1. O prvem vzroku, zaradi katerega usodno pešajo naše kmetije — t. j. o nezanimanju kmečke mladine za dom in delo — so že veliko pisali. Saj je prišla že kar nekako v modo rečenica o »begu« s kmetij o »begu« z grude itd. Ta stvar ima prav gotovo svoje globoke gospodarske in še bolj globoke socialne vzroke. Ne zanikujem jih! Vendar pa moram takoj dostaviti, da niso nič manjši — če ne večji — duševni vzroki, ki so sad napačne ali pa sploh nobene vzgoje za kmečki poklic. Pri nas je kmet lahko vsak, če je kaj duhovno za svoj kmečki poklic pripravljen ali ne. Za vse druge poklice so potrebne posebne poklicne šole — za kmečkega človeka jih ni treba. Za vsak drugi poklic moraš tudi nekaj znati, napraviti preizkušnjo — za kmetovanje — nič! Ali ni tu nekaj narobe? Kaj je dober kmečki gospodar ali gospodinja biti morda lažje kakor biti dober rokodelce ali trgovec?

Za obrtnika, trgovca, kvalificiranega tovarniškega delavca itd., se zahteva neko notranje nagnenje, neko veselje do dotičnega poklica. Brez te notranje sile ni dobrih rokodelskih mojstrov ne dobrih predelavcev. Za kmetovanje pa — tako nemara mislite — je to odveč. Saj ne moreš postati drugega, kot ubijati se z zemljo, z živino... čemu bi trebalo še kukšnega notranjega nagnenja, veselja, navdušenja?

Takšna misel je zmotna! Zelo zmotna. V poklicu, ki ga opravljaš iz notranjega navdušenja in nagnenja, boš slabo shajal, ne boš imel uspehov, boš nezado-

voljen in nesrečen. To je znano. Če pravimo o kom, da nima poklica, vemo, da je bolj tako, tako. Naredi pač, kar mora, ker ga priganja vsakdanja skrb za obstanek; — a to je mnogo prenatlo. Podobno je konju, ki ga moraš venomer priganjati z bičem, kadar greš od doma. Tak človek gre v svojem poklicnem delu prav za prav venomer od doma, se pravi od tistega, kar mu je ljubo.

Ugotoviti moramo, da se za privzgojitev notranjega nagnjenja za kmečki poklic pri nas napravi odločno premalo. Kdo pa sploh kaj napravi? Dom, starši? Bore slaba vzgoja je, če je na kmetiji v ustih staršev — vse samo trpljenje. Če je na kmetih vse slabo, v drugih poklicih pa vse dobro. Zlasti v mestnih in fabriških. Kaj so napravila društva? Do sedaj so naša društva na splošno — kar odkriti bodimo! — prej odtegovala kmečko mladino domačijam kakor jo priklepala nanje. Kaj je napravila šola? Skoraj isto. Naša ljudska šola je bila dosedaj na deželi v tem oziru zelo pomanjkljiva, kar je veliko škoda. Kamor koli pogledamo, naletimo v tem pogledu na nikalen odgovor. Ali je potem kaj čudno, če nam mladina drvi s kmetij?

Kmečka nadaljevalna šola pa ima v svojem načrtu ravno vzgojno za kmečki poklic. Ne bomo tu raziskovali, koliko to svojo odlično nalogo tudi dejansko izpolnjuje — nekje bolj, drugod manj — ali

že naloga sama je vredna vse podpore vseh kmečkih ljudi. Kajti brez notranjega ognja za domačijo, za polje, živino, travnik, ne bo dobrih gospodarjev in gospodinj, brez njih pa ne dobrih in trdnih kmetij.

2. Gléde drugega vzroka, ki škoduje kmečkim domačijam, smo pa že obširneje govorili one dni, ko smo pisali o važnosti kmetijske strokovne izobrazbe. Brez znanja ni obstanka ne napredka na kmetiji. Danes nočem še enkrat pogrevati že povedanih stvari. Kar pogledajte nekaj številč nazaj v »Gospodarju in gospodinji«, pa boste našli! Le eno bi rad povedal: kmetijskih strokovnih šol, kakršna je n. pr. na Grmu, še dolgo ne bomo imeli toliko, kolikor jih je nujno treba. Kmečka nadaljevalna šola glede strokovnega pouka sicer ni to, kar je kmet. strokovna šola, in biti ne more, a vsaj nekaj strokovne izobrazbe pa vendarle nudi kmečkim mladeničem in dekletom. Ponekod so nadaljevalne šole tudi v tem oziru prav dobre. Mnogo bolje je pa nekaj kot nič!

Naše kmetije ne bodo dobro obstale, kaj še napredovale brez poklicnega ognja za kmečki poklic in brez osnovnega strokovno-kmetijskega znanja. To drži ko amen v očenašu. Kmečke nadaljevalne šole pa so namenjene ravno poklicni in osnovni strokovni vzgoji. Ali jih je preudarnim ljudem treba potem še posebej priporočati.

Dr. Ludvik Puš.

Kaj ovira napredek kmetijskega gospodarstva?

Doslej smo govorili o dveh največjih ovirah napredka v kmetiskem gospodarstvu, o nevednosti in o pomanjkanju volje za napredek. Povedali smo tudi, kako naj se te ovire odstranjujejo.

Veliko kmetov je pa takih, ki pravijo: »Jaz prav dobro vem, kakšno izboljšanje bi bilo potrebno na moji kmetiji in bi to tudi prav z veseljem napravil; toda kako, ko pa nimam sredstev.« Za to oviro bi pa prav za prav bilo najboljšje, da tisti, ki jo hoče odstraniti, kar šteje potrebno sredstva. Tako dobrega svetovalca in učitelja pa danes ne bomo našli. Zato bo treba že iskati za to oviro tako rešitev, da jo kmetje sami zmoremo.

Oglašajo se taki, ki nam pravijo: »Varčujtel! Kapital, ki ga za izboljšanje po-

trebujemo, bi si morali torej sami privarčevati. Niso vse kmetije enake, niso vsi gospodarji enaki in tudi vse družine niso enake. So kmetije, ki donšajo prav lep dohodek. So gospodarji, ki so prevzeli posestvo od očeta ali od tasta brez bremena in so še z nevesto dobili lepo doto. So družine, ki imajo vzrediti in spraviti h kruhu le par otrok. Toda taki primeri so bolj izjeme, prav redke izjeme. Večina kmetij donša prav slabe dohodke, gospodarji so jih prevzeli obremenjene z užitki in odpravninami. Kmetija z bordinimi dohodki pa ima poleg tega še rediti in spraviti h kruhu veliko število otrok. Pri taki kmetiji bi bilo pač nesmiselno nasvetovati, naj varčujejo, da si bodo mogli izboljšati svoje gospodarstvo. Mo-

goče bi se moglo to še nekako svetovati za današnje razmere, ko imajo kmetijski pridelki res lepe cene in ko kmet z lahko prav vse prodaja, kar pridelja. Toda preden bi pri današnjih razmerah na malih kmetijah privarčevali za izboljšanje potrebni kapital, bi poteklo veliko časa in na izboljšanje bi morali le predolgo čakati.

1. So pa taki, ki imajo prihranke na strani še iz prejšnjih časov. Ker so jih pa težko pridobili v dolgem času s pridonostjo in varčnostjo, se jim zdi škoda, da bi denar tako rekoč zapravili, da bi ga vtaknili v kmetijo. Toda to je buda zmota, ki vam more povzročiti veliko škodo. Če imate denar danes na strani, ga ne morete za nobeno drugo stvar bolj koristno uporabiti, kakor za izboljšanje kmetije. Denar, ki ga vtaknete v kmetijo, ni zapravljen. Tak denar je najbolj varno naložen in tak denar bo nosil največje obresti. Tako dobro sploh ne morete nikjer naložiti denarja, kakor če ga uporabite za izboljšanje kmetije.

2. Kaj pa oni, ki nima nič na strani, ki si ni mogel nič prihraniti? Ali morejo ti kar vsako misel na izboljšanje kmetije pustiti? Ne. Če sposoben in podjeten gospodar denar potrebuje za izboljšanje kmetije in ga nima na strani, si ga bo pač izposodil. Ni se treba nič ustrašiti, če nasvetujemo posojila za izboljšanje kmetije, če vam svetujemo, da se zadolžite. Dolg, ki ga napravimo za izboljšanje kmetije, ne pomeni, da smo slabi gospodarji, ampak pomeni nasprotno, da smo dobri gospodarji. Tak dolg nam ne bo smedel kmetije in jo spravil na boben, nasprotno, tak dolg bo kmetijo dvignil in jo rešil. Več pridelkov bo nosila in s tem več hrane in več dohodkov. In z večjimi dohodki bomo prav lahko odplačevali dolg in obresti.

Imate že prav, da se izplača, če se za izboljšanje zadolžimo. Toda, kdo bo pa dal danes posojilo? Tega vprašanja prav za prav pri nas ni treba. Vsak kmet pri nas ve, da če potrebuje posojilo res za gospodarske namene, ga bo iskal in ga bo navadno tudi dobil v posojilnici. Hvala Bogu imamo veliko število posojilnic. In vse te posojilnice se tudi zavedajo, da je njihova glavna naloga z zbranimi kmetijskimi prihranki pomagati kmetskemu gospodarstvu k napredku. Zato pa naše posojilnice tudi najrajši dajejo kmetska posojila, ker so ta posojila navadno tudi najbolj varna. Grunt ima do pekla kore-

nine. Posojilnice se zavedajo, da marsikaj drugega lahko propade in izgubi svojo vrednost. Grunt pa ne propade in ima svojo vrednost.

3. Večina izboljšanj v kmetijstvu pa so take vrste, da jih ne more izvesti posamezen kmet, ampak da jih je mogoče izvršiti le v skupnosti. Razumljivo je, da bo uredil hlev z gnojščem in napravil gnojnično jamo vsak kmet zase. Tukaj skupnost ni mogoča. Ravno tako razumljivo pa je tudi, da ne bo vsak kmet zase nabavljaj modernih in dragih kmetijskih strojev pri nas, kjer popoinoma prevladuje mala kmetija. Nasprotno, kmetijske stroje si bo nabavilo več kmetov skupaj in taka skupnost je kmetijska strojna zadruga. Vsa kmetska dela od setve preko žetve pa do mlačve bomo s stroji lažje, boljše in cenejše opravljali, kakor pa smo jih doslej opravljali brez strojev. Ne moremo govoriti o izboljšanju kmetije, ako se pri gospodarstvu ne uporabljajo kmetijski stroji.

Če hočemo izvesti melioracije ali izboljšanja zemlje, je to ponajvečkrat zopet mogoče le v skupnosti. Ne morem odvesti iz močvirnih travnikov odvišne vode s pomočjo jarkov in drenaže, ako tega istočasno ne izvršijo tudi sosed. Z drenažo pa namesto močvirnih travnikov s kislo krmo dobim prvovrstne travnike s sladko krmo ali pa celo dobre njive.

Ravno tako lahko v skupnosti zgradimo sušilnico. Posušeno sadje se sedaj zelo dobro in lahko spravi v denar, zlasti ono, ki ni godno, da ga prodamo v svežem stanju. Zopet je potrebno, da v skupnosti zgradimo sušilnico, pa naj že to sušilnico gradi kmetijska strojna zadruga ali srenja ali pa podružnica sadjarskega društva.

4. Žal je za skupnost marsikje že pri nas tako malo razumevanja in tako malo volje. Ravno to nerazumevanje skupnosti moremo imenovati kot eno pglavitnih ovir, da se izboljšanje kmetijstva potom zadrug, potom vaške in srenjske skupnosti tako počasi širi. Če bi bilo več smisla in več volje za skupnost, bi bili potom skupnosti izpeljali že mnogo izboljšanj, na katere že desetletja čakamo, da bi jih kdo izpeljal. Čakamo kralja Matjaža in njegove vojske, ko nam je kralj Matjaž in njegova vojska prav lahko naša skupnost. V tej skupnosti bi izboljšanja hitro izpeljali, bi nam kmetije nosile lepe dohodke.

Kmečki vrt

Šrambe se polnijo z jabolki.

Jablane so letos pri nas še precej dobro obrodile in zato bomo napolniti naše šrambe z jabolki, ki so tako važen del naše prehrane, da ne smejo manjkati v nobenem gospodinjstvu. Paziti moramo, da se nam bodo posebno dolgo ohranila in da jih ne bo šlo nič v škodo.

Priložena razpredelnica nam jasno kaže čas, ko so jabolka najboljša, to se pravi, že dovolj zreła. V mislih imam tako imenovano drugo zrelost sadja, to je ono, ki jo navadno označimo z besedami: »Jabolko je že medno,« to se pravi res okusno in sočno. Ta zrelost je tudi meja, preko katere ne smemo dosti iti pri shranjevanju sadja. Jabolka naj dozore na drevesu, da se tako zbere v njih čim več sokov. Tako sadje je tudi mnogo bolj odporno in bo vzdržalo dalj časa. Dozorelo jabolko se da lahko odtrgati, ne da bi potegnili z njega pecelj in nalomili rodni les. Sad nekoliko zasučemo in ako se odtrga, je zrel. Tedaj drevo oberemo. Nekaterih sorte se drže na drevesu prav do konca oktobra. Pustimo jih kar lepo na miru, kajti čim dalj časa so na drevesu, tem boljši in trpežnejši bodo. Da jabolka obiramo in ne tresemo, je vsakomur že jasno. Za shranjevanje pa se pravnajmo po sledečih navodilih, ki jih moramo brezpogojno upoštevati, če hočemo imeti jabolka čez zimo prav do pomladi in še čez sveža in vredna dneвне cene.

Jesenskih jabolk ne shranjujemo za daljšo dobo, ker se ne drže in so najboljša v novembru in decembru. Tudi kosmači: boskopski kosmač in kanadka niso posebno trpežni, ker potrebujejo stalno toplino in zračno vlago. Zato jih ne hranimo za pomlad. Najmanj občutljiva so jabolka z gladko kožo in to le zimske sorte, od katerih vemo, da so trpežne. Tako na primer hranimo v kleti zelo dolgo moškanečkar, londonski peping, jonatan, rdeči bellefleur, ontario, bočkovo jabolko in zlato reneto.

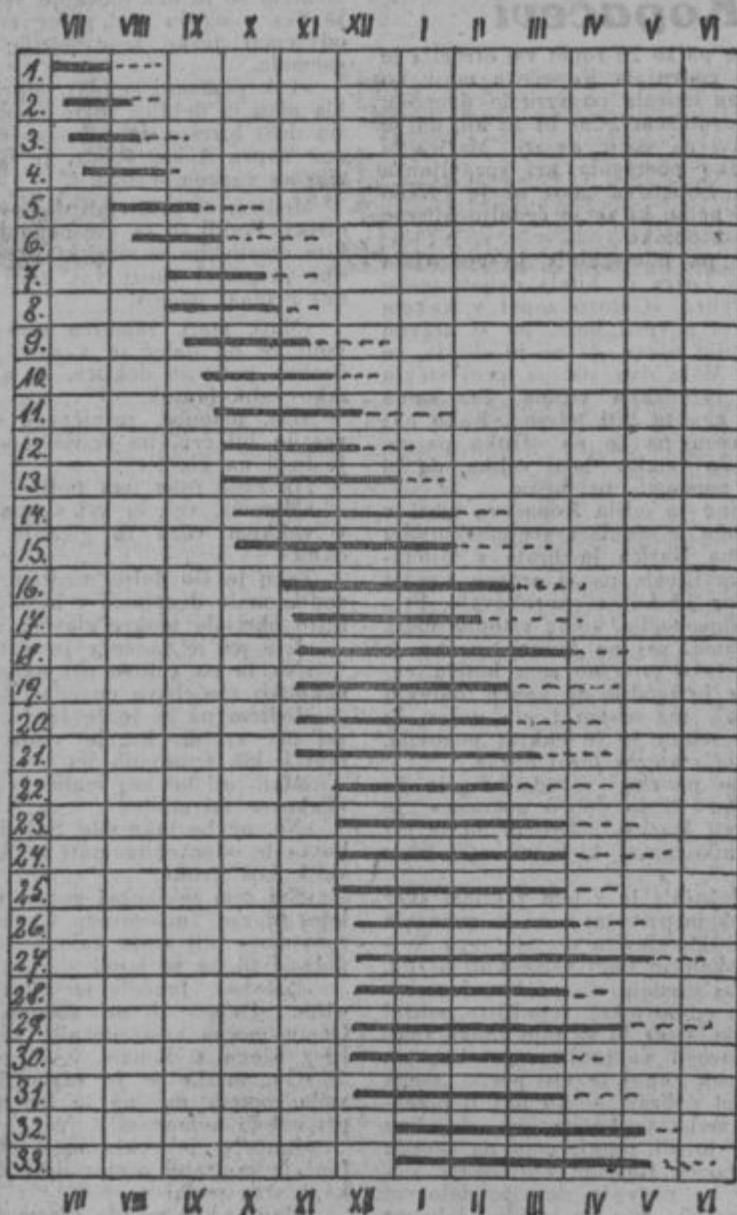
Shranjujemo, kot že omenjeno le popolnoma zreła jabolka, ki niso nič poškodovana in imajo pecelj. Prezgodaj potršana in nezreła niso primerna za shranjevanje čez zimo. Zato je prav, da počakamo z obiranjem jabolk, kolikor časa je mogoče. Trpežna so ona jabolka, ki smo jih obrali, ne da bi se poškodovala, potolkla, opraskala ali odrla. Tudi

pri prenašanju in nakladanju je treba največje pazljivosti. Obrana jabolka sortiramo in pustimo za shranjevanje le tista, ki so brez madežev, hrast in izrastkov. Če nimamo časa ali primerne prostora, da bi jabolka takoj razvrstili, jih previdno zložimo na kup, da se ne otolčejo, v kleti ali na kakem drugem prostoru pod streho, samo, da ne zmrzuje. Pozneje jih prenesemo v zimsko šrambo.

Zelo važna stvar za daljše hranjenje sadja je primerna zimska šramba. Toda te nima vsakdo in zato se moramo le prečesto zadovoljiti s kletjo ali kakim drugim prostorom. Vsak prostor pa moramo prej razkužiti, da uničimo vse gnilobne in druge glivice. Razkužujemo z močnim žveplanjem pri zaprtih oknih in vratih. Čez 24 ur prostor odpremo, očistimo okna in po možnosti prebelimo stene z apnom. Za stalne šrambe je priporočljivo, da napravimo v steni poleg vrat dve odprtini, eno spodaj po kateri bo prišel v šrambo svež zrak, drugo pod stropom, po kateri bo slab, pokvarjen zrak izhajal. Zaradi mraza pa morajo imeti te odprtine vrata, da jih lahko zapremo.

V sadni šrambi naj vlada tudi primerna vlaga, kajti v suhih prostorih se sadje preveč izsuši in izgubi na okusu, prevelika vlaga pa podpira gnilobne glivice. V prvem primeru si pomagamo na ta način, da tla večkrat poškopimo z vodo, proti preveliki vlagi pa postavimo v šrambo škaf živega apna. Temperatura naj bo pozimi 2 do 4 stop. C. Jabolka zlagamo po sortah na police ali v zaboje, do katerih pride zrak. Zaboji naj bodo oddaljeni od sten in tal, da ima zrak povsod dostop.

Jabolka se tudi zelo hitro navzamejo tujih duhov, zato ne spravljajmo v isto šrambo kislega zelja, repe, sira, bencina, petroleja itd. V šrambi naj vlada tema, da sadje počasi zori in ostane dalj časa odporno. Čez zimo moramo sadje večkrat prebrati in pregledati, da odstranimo vse nagnite in drugače poškodovane sadeže. Če se bomo po tem ravnali, bomo imeli jabolka prav do poletja. Razpredelnica nam nazorno kaže, od kdaj do kdaj doseže jabolko drugo stopnjo zrelosti (debela črta), črtana črta pa do kdaj se bo približno obdržalo. Številke zaznamujemo posamezne sorte, rimske številke pa mesece.

1. Beličnik. 2. Rdeča in bela astrahan-
ka. 3. Viržinska rožica. 4. Sarlamovski.
5. Grafenštanjka. 6. Vojvoda Friderik. 7.
Car Aleksander. 8. Siva jesenska carič-
na. 9. Jakob Lebel. 10. Principovka. 11.
Gdanski robač. 12. Stožerka. 13. Zlata
zimna parmenka. 14. Kanadska cariči-
na. 15. Carska caričina. 16. Rumeni bel-
leflour. 17. Ananas. 18. Boskopski kos-

mač. 19. Dolenjska voščenska. 20. Ripston
Pepping. 21. Baumanova reneta. 22. Pa-
riški rambour. 23. Londonski Pepping. 24.
Moškančkar. 25. Jonathan. 26. Ontario. 27.
Carjevič. 28. Renski zimski rambour. 29.
Bočkovo jabolko. 30. Bismarkovo jabolko.
31. Cesar Viljem. 32. Bobovec. 33. Barle-
sova zlata reneta.

Kopačevi

»No, kje pa so že zopet vsi otroci?« je nejevoljno godrnjala Kopačeva mati, ko se je zaman ozirala po vrtu in dvorišču za svojim drobižem. »Čas bi že bil, da se Nejče spravi na svoje nalože, Marica bi mi pa lahko pomagala pri spravljanju perila.« In Kopačeva mati se je brižno ozrla proti nebu, ki se je čedalje hitreje preprezalo z oblaki.

»O, ta, pa pomagala!« je godrnjala stara dekla Lojza in hitela ovijati težko rjuho iz čebra. »Gotovo zopet v kakem kotu čepi in povesti bere, pa si zraven s palcem tišči ušesa, da ne bi slišala, če jo kliče. Mala dva sta pa prej stekla za nekim ciganskim vozom. Jaz sama vendar ne morem biti povsod. Kako naj perem, zraven pa še na otroke pazim. Marica je že vendar dosti velika, da bi lahko kaj pomagala pri hiši.«

Nejevoljna je odšla Kopačeva mati v hišo. Res, tam je sedela v svojem kottiču dvanaestletna Marica in brala v Milčinskijevi pravljicah, pa si zraven tiščala ušesa, kakor je Lojza prerokovala. Prestrašena je poskočila, ko je vstopila mati.

»Oh, mama, saj ne berem zares,« je hitela, »le tako površno sem hotela vedeti, kaj se je zgodilo na koncu tolovaju Mataju. Veš, res nisem brala zares, le tako mimogrede,« je še enkrat ponovila, ko je videla materin jezni obraz.

»Le tako povrhu, seveda. To je že stara pesem, ki jo dobro poznam,« je oštevala mati Marico. »Medtem pa se jaz mučim in nikogar ni, ki bi mi vsaj malo pomagal.«

»Mati, dežuje!« je v tem zaklical svež deški glasek in pri vratih se je pokazala skodrana deška glavica osemletnega Nejčeta. Na rokah je imel velik kup perila, da so komaj gledale oči preko njega.

»Ko sem mimo tekkel, sem hitro pobral perilo z vrvi, sicer bi se bilo znova zmočilo,« je govoril vneto in vrgel kup na mizo. »Ampak zunaj še visi perilo, vsega nisem mogel pobrati — ali naj ti pomagam? Če malo poskočim, pa dosežem vrh,« in že je bil zunaj, mati pa seveda za njim. Marica jima je vzdihovaje sledila. Prav za prav je domače delo ni prav nič veselilo, ker pa je bila dobrega srca, je vendarle čutila, da mora materi pomagati. Saj se v splošnem dela ne bi bila branila, če le ne bi bilo povestnih knjig. Kdo pa se tudi ne bi jezil, če si ravno sredi najbolj napete zgodbe, pa zaslisiš mater, ki te kliče: »Marica, Tonča obleci! Ali pa, če je ravno prišel princ, da reši princezino, pa dobiš ukaz: »Marica, pojdi krompir lupiti!« Saj če bi šlo za kako veliko, junaško delo, ne bi ugovarjala, ampak krompir lupiti. — Počasi je stopala za ostalima na dvorišče.

Medtem se je dež močneje vsul in Nejče je ves v ognju stal poleg matere in ji odvezal težke kose perila, ki jih je snemala.

»Tak pomagaj vendar, Marica!« je rekla mati in deklica se je zganila. Zdaj je šlo delo hitreje od rok, in še preden je dež napravil kaj škode, je bilo vse perilo na varnem v hiši.

Medtem so pridirjali domov tudi ostali otroci. Podili so se vse popoldne za velikim ciganskim vozom, ki se je bil opoldne pripeljal skozi vas, zdaj pa jih je dež prignal domov.

»Mati, mati, zamorca smo videli,« so vpili že od daleč in v sobo je pritekla drobna petletna deklica, za njo pa prav tako velik fantek.

»Da, mamica, resničnega zamorca in ves je bil črn, pa veliko koemato kapo je imel na glavi!«

»In črne roke ima tudi.«

»Mamica, veš, in vsi skupaj stanujejo v velikem vozu in gledajo ven skozi okna.«

Tako je šlo dalje, medtem ko je mati vodila malo družinico v hišo, kjer jim je hitro obrisala mokre glave.

»Kje pa je Janče?« je nato vprašala.

»No, ta pa gotovo pri nalogi čepi,« je nekoliko zaničljivo povedal Nejče.

Medtem pa se je že Janče sam prikazal pri vratih. Bil je visok, potegnjjen fant kakih trinajstih let.

»Mati, ali bo kaj malice?« je vprašal. »Tako se mi mudi.«

»No, ne bo take sile. Saj danes je sobota,« je odgovorila mati in mu odrezala velik kos kruha.

»Saj sem že skoraj gotov, veš. Ampak letos bi rad županovega Ceneja prekosil, zato mora biti moja naloga dvakrat tako dolga,« in že je hotel zbežati s kruhom.

»Počakaj, Janče!« je klicala mati za njim. »Danes ti ne morem pomagati. Očetu moraš nesti dežnik, ker je odšel brez njega z doma.«

»Oh, mati,« se je razburil fant, »seveda, potem naj pa še lenemu Nejčetu pri nalogi pomagam?«

»Janče!« je rekla mati očitajoče in fant je pograbil očetov dežnik in se težkega srca podal na pot.

»Mama, kaj ne, da nisem len?«

»Si že moj ljubi fant,« ga je pobožala mati. »Ampak nekoliko boljše bi se vendar lahko učil, v tem ima Janče prav.«

In tako je šlo pri Kopačevih dalje vse popoldne prav do večera. Pozno je že bilo, ko se je mati vlegla trudna, pa vendar zadovoljna. Toda še v postelji ni takoj zaspala, ampak je v duhu motrila svoje otroke, jih tehtala in delala načrte za njihovo bodočnost. Toda to večerno premišljevanje matere si prihranimo za prihodnjo.

KUHINJA

Pečena jabolka. Srednjedebela, precej enaka jabolka zbršem, jim odrežem zgornji del kot pokrovček. Potem izdolbem peščiče. V odprtino denem košček sladkorja ter zaprem jabolka s pokrovčki. Nato jih zložim v kozico, dobro pokrijem in denem za eno uro v pečico.

Riževa juha z zeljem. Iz osušenih zelnatih listov narežem solato. Dve pesti solate denem na razbeljeno mast in pražim toliko časa, da se solata zmešča in da zarjavi. Na tako pripravljeno solato pristavim toliko pesti zbranega in zbrusnega riža, kolikor ljudi imam pri kosilu. Ko riž nekaj časa pražim, ga zalijem s krompom ali s krompirjevo ali s petršiljevko. Riž pustim pol ure vreti. Proti koncu vretja pridenem juhi dva kuhana in pretlačena paradižnika.

Pražen riž z zeljem. Ta riž napravim prav tako kot juho. Razložek je v tem, da pristavim za pražen riž dve pesti in da je ta riž gost, dočim je juha razredčena. Ako potreseš tak riž z zribanim sirom, mu okus znatno zboljšam.

Riževi emoki. Riž skuham v osoljenem kropu do mehkega. Riž mora biti gost kot za rižoto. Ko je riž shladen, vlijem vanj dvojce jajc in mu primešam pol-drugo žlico zmetane, ki sem jo na mleku pobrala, dobro zmešam in primešam še toliko moke, da lahko oblikujem cmoke. Če zakuham cmoke na juhi, jih napravim bolj majhne. Ako rabim cmoke za samostojno jed, napravim večje in jih skuham na kropu. Kuhane odcedim in podam na mizo s krompirjevo ali kako drugo solato.

Krompirjeva solata. Krompir operem in prav tako hitro skuham v slani vodi. Kuhani krompir še vroč olupim in zrežem na rezine. V skledici pa mešam te-le snovi: žlico gorčice, malo soli, sesekljano čebulo ali šalotko. Tej mešanici prilivam po kapljicah olja in prav dobro zmešam. Še na vroč krompir zlijem mešanico, dobro premešam, pokrijem posodo s solato in pustim, da se ta shladi. Ohlajen krompir okisam s kisom. Ker so snovi, kakor čebula in gorčica, že precej mastne, potrebuje taka solata prav malo olja.

Mešana zelenjava. Korenček, pastinak in liste zelja, ohrovt ali karfijole rabim za to jed. Korenček ostržem, mu izdolbem stržen, operem in pristavim z osoljeno vodo. Pastinak napravim prav tako. Pastinak je soroden korenju in zeleni. Ima precej debelo korenino, ki je po obliki slična korenju. Le barva je sivkasto bela. Pri nas še ni dobro udomačena. Pač pa je na Hrvaškem in Angleškem zelo priljubljena jed. Ima precej oster okus in močan duh, zato ga je tre-

ba pred uporabo popariti in z mrzlo vodo osvežiti. Pri kuhanju obema zelenjadima pridenem še par listov zelja, ohrovt ali karfijole. Zelenjadi odstranim žilje in operem. Ko je zelenjad mehka, jo odcedim in zmečkam. Kuhane liste zrežem na rezance. Vse skupaj denem na svetlo-rjavo prežganje, kateremu sem pridejala sesekljano čebulo in zelen petršilj. Vse dobro premešam, nato zalijem s krompirjevo ali s krompom. Po 10 minutah vrenja je jed gotova. Podam jo na mizo s krompirjevim pirejem.

Krompirjeva solata na drug način. V oblikih kuhan krompir odcedim in olupim, kakor hitro se v toliko shladi, da je to mogoče. Na rezine zrezanega polijem s zajemačo vrele vode in ga pustim nekaj časa stati. Še gorkega zabelim z oljem, odisavim s sesekljano čebulo, s ščepom popra in žlico gorčice. Ohlajeno solato okisam s kisom. Prilitek kropa napravi krompirjevo solato zelo sočno.

Domača lekarna

Za nahod si naveži pečene čebule na teme. Če te boli grlo, če si hripav, jo naveži na vrat.

Za udnico, kamen in kožne bolezni prevri 15 gramov povodnega dresna na pol litra kropa in uživaj vsako uro po žlici. Treba je tudi, da se kopaš v izkuhi listov trikrat na teden. Kuhaš 4 pesti na liter vode in zliješ v banjo k drugi vodi.

Za mrzlico in zaslužen drob uživaj po trikrat na dan čajico čaja čeladnice. Za gliste prevri čeladnične liste na olju in maži s toplim oljem trebuh. Bolno grlo izpiraj z zavretkom listov.

Lasje mi izpadajo. Prevri par vejic rožmarina in umivaj si glavo z mlačno izkuho, izpirati ni treba. Enkrat na teden. — Skuhaj na litru vode 20 gramov rožmarinovih lističev, potem pa raztopi v precejni vodi 20 gramov pepelice in primešaj še 50 gramov kemično čistega glicerina. Temu primešaj toliko vode, da boš imel liter mešanice; v to namoči prste in nateri lasišče zjutraj in zvečer. Lasje se okrepijo. Včasih je koža presuha, pa izpadajo lasje. Tako kožo nateri z olivnim oljem dvakrat na teden. Če je dosti lusk, primešaj čisti neslani svinjski masti žveplo: na 100 gramov masti 5 gramov žvepla in nateri kožo dvakrat na teden. Lasje izpadajo radi po hudem strahu ali če stojiš s potno glavo na prepihu, pa tudi po hudi bolezni, po prevečkratnem umivanju in po mazanju z jedkimi mazili. Lasje izpadajo tudi tedaj, če se nam bliža bolezen, če se nas loteva onemoglost itd. Pri naenkratnem močnem izpadanju las pojdi k zdravniku.

PRAVNI NASVETI

Izmikanje nezakonskega očeta. I. Z. T. Nezakonski oče je plačeval za otroka mesečno po 50 din. Ker je bilo to premalo, je še pred 40 vojno nezakonska mati predlagala povišanje preživnine in jo je sodišče povišalo na 100 din. Nato pa je prišel nezakonski oče k materi, rekel, da bo otroka sam vzdrževal in je otroka odpeljal na svoj dom. Čez en teden pa je otroka pripeljala njegova žena nazaj nezakonski materi, češ, da otroka ne morejo preživljati in da bo oče plačeval le 75 din. Sedaj pa nezakonski oče ne plačuje nič več in so ostali rubeži brezuspešni. Vedeli pa ste, da je nezakonski oče svoje nepremičnine dal prepisati na ženo. — Nezakonski oče bo moral plačevati po sodišču določeno preživnino v znesku 100 din. Verjetno tudi ta ne odgovarja več sedanjim draginjskim razmeram in lahko varuhinja ponovno zahteva pri sodišču povišanje. Ker se pa nezakonski oče izmika in je dal svoje posestvo prepisati na svojo ženo, bo moral nezakonski otrok po svoji varuhinji s tožbo izpodbiti ta prenos posestva, v kolikor so njegove pravice s tem prikrajšane. Varuhinja naj prosi za pravico revnih in za odvnetnika kot zastopnika, ki ji bo napravil tožbo in jo v tej pravdi brezplačno zastopal.

Kdaj je treba sodno odpoved ponoviti. B. M. P. Ker vam stranka ni plačevala v redu najemnine, ste ji stanovanje sodno odpovedali. Proti sodni odpovedi se ni pritožila, pač pa je v tem času plačala zaostali dolg na najemnini in obljubila, da bo v bodoče redno plačevala najemnino. Vendar je že po enem mesecu zopet zaostala s plačilom najemnine. Vprašate, če zamudnega najemnika lahko postavite na cesto na temelju stare, pravomočne stanovanjske odpovedi ali mu pa morate na novo odpovedati. — Sodna odpoved, ki je postala pravomočna, izgubi svojo moč, ako se v 15 dneh od dne, ko je nastopil čas za izselitev, ne zahteva izvršba zaradi izpraznitve. Ker se je odpoved glasila na 1. avgust, ste imeli do 15. avgusta pravico zahtevati deložacijo na podlagi pravomočne sodne odpovedi. Ker v tem 15 dnevnem roku izvršbe niste predlagali, je sodna odpoved izgubila svojo moč. Stranki morate na novo sodno odpovedati in potem pravomočno zahtevati izvršbo.

Na dražbi prodane tuje stvari? Imeli ste tožbo zaradi razžaljenja časti in ste bili obsojeni tudi na povračilo stroškov nasprotni stranki. Ker nimate lastne imovine niti samostojnega zaslužka, ste nasprotniku ponudili, da boste stroške plačevali v obrokih, pa ni hotel. Vršila se je rubežen v vašem stanovanju, dasi ste iz-

vršilnemu organu povedali, da je pohištvo last vašega moža, ki brani tudi tozadnevne račune. To ni nič pomagalo. Čez 14 dni ste prejeli neko sodno pismo, ki ga niste mogli prevzeti, ker niste imeli denarja za poštnino. Čez 10 dni nato pa je prišel izvršilni organ z neko žensko, ki je zarubljene stvari pokupila. Ko je zato zvedel vaš mož, je s silo preprečil, da bi ta ženska na dražbi kupljene stvari odpeljala. Vprašate, če je sodišče smelo prodati za vaš dolg moževe stvari in če je mož opravičen, da svoje stvari ne pusti odpeljati. — Sodišče je povsem upravičeno na vašem skupnem stanovanju zarubilo razne predmete, glede katerih je zahtevala stranka trdila, da so vaši. Vaša dolžnost je bila, da ste možu povedali, kaj da je bilo v njegovi odsotnosti kljub vašemu ugovoru popisano in zarubljeno. Vaš mož je imel pravico zahtevati od zahtevajočega upnika, da ustavi izvršbo na te njegove stvari. Če pa vaš mož napram zahtevajočemu upniku svojih pravic pravočasno ni uveljavil, je pač sam tudi kriv, da so bile te stvari na dražbi prodane. Ženska, ki je kupila te predmete na dražbi, ima pravico zahtevati od vas in vašega moža, da ji te predmete izroči. V kolikor bo vaš mož dokazal v posebni pravdi napram zahtevajočemu upniku, da so bile prodane stvari res njegove, bo moral zahtevajoči upnik vašemu možu izročiti na dražbi doseženi izkupiček za prodane stvari. Na dražbi prodane predmete lahko samo v dogovoru s kupovalko pridobite nazaj, s silo jih ji ne morete odvzeti.

Na tuji hrani. M. B. L. Kot učiteljica ste na hrani pri posestniku, ki za sebe prideluje žito, vendar vam odklanja dajanje kruha, češ, da ima žito le za potrebe lastne družine. Občina vam je pa odklonila krušno karto, češ, da ste na hrani pri posestniku, ki žito sam pridelal. Vprašate, kje naj si poiščete kruh. — Ker sami ne pridelujete žita in ne spadate k družini posestnika, kjer ste le na hrani, vam je občina dolžna izročiti krušno karto.

Povračilo plačane šolnine. O. V. Po odloku Visokega Komisarja za Ljubljansko pokrajino z dne 16. sept. 1941 so oproščeni plačila šolskih taks za vpis, za obiskovanje šole in za izpričevala učenci, katerih starši so imeli sedem ali več otrok, polovico takse so pa oproščeni učenci, katerih starši so imeli pet ali šest otrok. Po našem mnenju bodo morala ravnateljstva vrniti na prošnjo prizadetih že plačano vpisnino in šolnino, dočim za prispevke za zdravstveni sklad in knjižnico, gornja oprostitev po besedah sodeč, ne velja. V slučaju spora bo to vprašanje rešil Visoki Komisariat sam.